

پزشکی قانونی و پلیس علمی در تحقیقات جنایی و کشف علمی

جرایم از دیدگاه حقوقی

(ویژه دانشجویان حقوق و کارآموزان قضاوت)

نویسندگان

دکتر هادی شیرزاد

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا

امید شیرزاد

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا

سرشناسه : شیرزاد، هادی، ۱۳۴۸-
 عنوان و نام پدیدآور : پزشکی قانونی و پلیس علمی در تحقیقات جنایی و
 کشف علمی جرایم از دیدگاه حقوقی (ویژه دانشجویان حقوق و کارآموزان
 قضاوت) // نویسندگان هادی شیرزاد، امید شیرزاد.
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ۲۹۴ ص.
 شابک : 978-622-212-264-5
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : پزشکی قانونی -- ایران
 موضوع : Medical jurisprudence -- Iran
 موضوع : جرم یابی -- ایران
 موضوع : Criminal investigation -- Iran
 موضوع : جرم شناسی -- ایران
 موضوع : Criminology -- Iran
 موضوع : علوم جرم یابی
 موضوع : Forensic sciences
 شناسه افزوده : شیرزاد، امید، ۱۳۵۵-
 رده بندی کنگره : RA ۱۰۵۱
 رده بندی دیویی : ۶۱۴/۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۵۱۴۱۳

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

۱۴۵۴

پزشکی قانونی و پلیس علمی در تحقیقات جنایی

و کشف علمی جرایم از دیدگاه حقوقی

دکتر هادی شیرزاد

امید شیرزاد

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شماره: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۲۶۴-۵

نشر میزان: خیابان سهروردی شمالی، خیابان خرمشهر، پلاک ۶۲

تلفن دفتر مرکزی: ۸۸۵۴۹۱۳۱ - ۸۸۵۴۴۱۲۴ تلفن مرکز پخش و فروش: ۸۸۳۴۹۵۲۹ - ۸۸۳۴۹۵۳۰

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

اینستاگرام: nashremizan کانال تلگرام: t.me/nashremizan

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

«سورة حديد، آية ٢٥»

تقدیم به

روح پر فتوح شهدای انقلاب اسلامی

شهدای هشت سال دفاع مقدس

شهدای عرصه نظم و امنیت و شهدای مدافع حرم

فهرست مطالب

۱۶	یادداشتی از استاد.....
۲۱	مقدمه.....
۲۳	فصل اول
۲۳	پلیس علمی و حیطة عملکرد آن از دیدگاه حقوقی
۲۳	پلیس علمی از نظر حقوقی.....
۲۵	پلیس علمی و ارتباط آن با مسایل حقوقی و قضایی.....
۲۷	در چه مواردی مجریان قانون نیاز به تشخیص هویت اشخاص دارند؟.....
۲۸	روش‌های بکارگیری تشخیص هویت توسط پلیس در حقوق ایران.....
۲۸	اختیارات پلیس علمی از نظر قضایی در خصوص تحقیقات از فرد مورد نظر.....
۲۸	شرایط تفتیش و بازرسی در قوانین ایران.....
۲۸	اخذ مجوز از مقام قضایی در جرایم غیر مشهود.....
۲۹	ارائه مجوز کتبی و جلب رضایت.....
۳۰	حضور اشخاص معین در بازرسی‌ها.....
۳۱	احضار و جلب توسط پلیس در مقررات قانونی ایران.....
۳۱	احضار متهم توسط پلیس در حقوق ایران.....
۳۱	جلب و نحوه اجرای آن توسط پلیس در حقوق ایران.....
۳۲	بازداشت در مقررات قانونی ایران.....
۳۲	بازداشت در جرایم مشهود در حقوق ایران.....
۳۳	بازداشت در جرایم غیر مشهود در حقوق ایران.....

ضرورت وجود پلیس علمی در کشور.....	۳۳
فصل دوم.....	۳۷
صحنه‌ی جرم.....	۳۷
صحنه‌ی جرم چیست و چه اهمیتی در کشف جرم دارد؟.....	۳۷
بررسی صحنه‌ی جرم و حیطه عملکرد آن.....	۳۸
اهمیت بررسی صحنه‌ی جرم	۳۸
یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم باید چه توانمندی‌هایی داشته باشد؟.....	۴۰
اهمیت کاری مامور بررسی صحنه‌ی جرم در کشف، شناسایی و جمع‌آوری مدارک.....	۴۱
رسیدن به صحنه‌ی جرم در اسرع وقت و امداد رسانی به مجروحین و قربانیان.....	۴۳
محافظت از صحنه‌ی جرم.....	۴۳
نتایج حفظ صحنه‌ی جرم	۴۷
انواع الگوهای استاندارد ی که ماموران بررسی صحنه‌ی جرم در بررسی صحنه از آن استفاده می‌کنند	۴۸
یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم باید چه مدارکی از صحنه‌ی جرم را جمع‌آوری کند؟.....	۵۱
فصل سوم.....	۵۵
اثر انگشت.....	۵۵
آثار انگشت و کاربرد آن در کشف علمی جرائم.....	۵۵
کاربردهای انگشت‌نگاری قضایی	۵۶
تطبیق آثار انگشت	۵۷
بررسی تاریخی انگشت‌نگاری	۵۸
تاریخچه انگشت‌نگاری علمی.....	۶۰
علم انگشت‌نگاری	۶۳
انواع آثار انگشت در صحنه‌ی جرم.....	۶۷
روش‌های مرسوم ظهور اثر انگشت.....	۶۸
ظهور آثار انگشت روی اشیای جاذبه الرطوبه.....	۶۹
ظهور آثار انگشت بر روی سطوح متخلخل (تخلخل سطح).....	۷۲

۷۶.....	بهبود آثار انگشت پنهان.....
۷۷.....	ظهور آثار انگشت پنهان.....
۷۹.....	معرفی روش‌های جدید ظهور آثار انگشت با استفاده از نانو ذرات.....
۸۷.....	فصل چهارم.....
۷۸.....	ردپا، آتش‌سوزی، شیشه‌های شکسته.....
۸۷.....	نحوه بررسی ردپاهای موجود در صحنه‌ی جرم.....
۸۸.....	بررسی حالات به دست آمده از رد پا موجود در صحنه‌ی جرم.....
۹۰.....	روش اندازه‌گیری طول قدم‌ها.....
۹۱.....	بررسی آثار کفش و ردپا روی سطوح مختلف.....
۹۱.....	بررسی آثار کفش و ردپا روی سطوح سخت.....
۹۲.....	بررسی آثار کفش و ردپا روی سطوح نرم و خمیری.....
۹۵.....	آتش‌سوزی.....
۹۵.....	آتش‌سوزی عمدی.....
۹۶.....	راه‌های اثبات آتش‌سوزی عمدی.....
۹۷.....	ادله‌های که می‌توان با کمک آن‌ها عمدی بودن آتش‌سوزی را حدس زد.....
۹۷.....	انگیزه‌های لازم برای آتش‌سوزی‌های عمدی.....
۹۸.....	وظیفه مامور بررسی صحنه‌ی جرم در آتش‌سوزی‌ها.....
۱۰۰.....	نحوه تشخیص کانون آتش‌سوزی.....
۱۰۰.....	بررسی آزمایشگاهی آتش‌سوزی.....
۱۰۱.....	شیشه‌های شکسته موجود در صحنه‌ی جرم.....
۱۰۱.....	انواع شیشه‌های شکسته موجود در صحنه‌ی جرم.....
۱۰۲.....	اطلاعاتی که می‌توان از شیشه‌های شکسته موجود در صحنه‌ی جرم کسب کرد.....
۳۰۱.....	مواردی که می‌توان از شیشه‌های شکسته در کشف جرم استفاده کرد.....
۱۰۵.....	فصل پنجم.....
۱۰۵.....	نمونه‌های بیولوژیکی بر جا مانده در صحنه‌ی جرم.....
	بررسی اختیارات پلیس برای تشخیص هویت مظنونین و افراد مورد بررسی از طریق

۸ □ پزشکی قانونی و پلیس علمی در تحقیقات جنایی و کشف علمی جرایم از دیدگاه حقوقی

نمونه‌های بیولوژیکی مربوط به بدن.....	۱۰۵
بررسی ترشحات بدن کشف‌شده از صحنه‌ی جرم	۱۰۶
وظیفه مامور بررسی صحنه‌ی جرم در برخورد با نمونه‌های بیولوژیکی موجود در صحنه	
.....	۱۰۸
نمونه‌های خونی کشف شده از صحنه‌ی جرم.....	۱۱۰
تفسیر لکه‌های خون پاشیده شده در صحنه‌ی جرم	۱۱۱
انواع لکه‌های خونی کشف شده از صحنه‌ی جرم و نحوه شناسایی آن‌ها	۱۱۳
مواردی که در هنگام اثربرداری از لکه‌های خونی باید به آن دقت شود	۱۱۵
نحوه نمونه‌برداری از انواع خون‌های موجود در صحنه‌ی جرم	۱۱۶
بررسی نمونه‌های مشکوک به منی موجود در صحنه‌ی جرم.....	۱۱۸
لکه‌های مشکوک به آب دهان کشف شده از صحنه‌ی جرم	۱۲۰
بررسی لکه‌های مشکوک به ادرار.....	۱۲۲
فصل ششم.....	۱۲۵
مو و ناخن.....	۱۲۵
بررسی موها، الیاف و ناخن‌های کشف شده از صحنه‌ی جرم کلید طلایی در کشف علمی جرایم	۱۲۵
مو و اهمیت آن در بررسی‌های جنایی.....	۱۲۵
وظیفه یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم در مقابل نمونه‌های مو موجود در صحنه	۱۲۶
نحوه بررسی موهای کشف شده از صحنه‌ی جرم	۱۲۷
بررسی سوء‌مصرف مواد مخدر از طریق مو	۱۳۰
تاثیر رنگ مو بر روی نتایج حاصل از اندازه‌گیری داروها و سوء‌مصرف مواد در مو	۱۳۱
از ناخن‌های کشف شده از صحنه‌ی جرم چه اطلاعاتی را می‌توان کسب کرد؟.....	۱۳۲
فصل هفتم.....	۱۳۵
بررسی جسد.....	۱۳۵
جسد و دیدگاه حقوقی در خصوص اجساد کشف شده از صحنه‌ی جرم.....	۱۳۵
وظایف یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم در برخورد با یک جسد موجود در محل وقوع	

حادثه.....	۱۳۷
وظیفه شکلی.....	۱۳۸
یادداشت برداری.....	۱۳۸
علت یادداشت برداری.....	۱۳۹
مواردی که یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم در یادداشت برداری باید جزئیات آن را دقیقاً	
یادداشت نماید.....	۱۴۰
ترسیم کروکی صحنه و علت آن.....	۱۴۴
وظیفه ماهوی.....	۱۴۵
بررسی جسد تیرخورده.....	۱۴۶
چگونگی تشخیص قتل از خودکشی در بررسی صحنه.....	۱۴۷
نکات مرتبط با صحنه‌ی حادثه.....	۱۴۷
نکات مرتبط با شخصیت قربانی.....	۱۴۷
بازسازی صحنه‌ی قتل.....	۱۴۷
شناسایی هویت جسد.....	۱۴۹
راه‌های شناسایی هویت اجساد مجهول‌الهویه.....	۱۵۰
فصل هشتم.....	۱۵۳
استفاده از حشرات و بقایای گیاهان در بررسی اجساد.....	۱۵۳
بکارگیری حشرات در بررسی اجساد.....	۱۵۳
حشرات و ارتباط آن‌ها با جسد.....	۱۵۴
تاریخچه حشره‌شناسی جنایی.....	۱۵۵
دسته‌بندی حشره‌شناسی کاربردی.....	۱۵۶
حشرات و ارتباط آن‌ها با تغییرات پس از مرگ بدن انسان.....	۱۵۶
شاخص‌های اصلی حشرات که باعث شده است در بررسی جسد از آن‌ها استفاده شود.....	۱۵۹
تخمین زمان سپری شده از مرگ.....	۱۶۰
نحوه برآورد شاخص مرگ با لارو حشرات.....	۱۶۱
نحوه برآورد زمان سپری شده از مرگ با کمک الگوی پراکندگی اکولوژیکی حشرات.....	۱۶۲

۱۰ □ پزشکی قانونی و پلیس علمی در تحقیقات جنایی و کشف علمی جرایم از دیدگاه حقوقی

استفاده از حشرات برای تعیین محل جرم.....	۱۶۳
سم‌شناسی به کمک حشره‌شناسی.....	۱۶۳
روش‌های قدیمی مورد استفاده برای شناسایی حشرات.....	۱۶۴
شناسایی بر اساس خصوصیات مورفولوژیکی حشرات.....	۱۶۴
روش‌های جدید شناسایی حشرات.....	۱۶۵
آنالیز DNA برای شناسایی گونه‌ها.....	۱۶۵
استفاده از آنالیز DNA میتوکندریایی.....	۱۶۶
تبارزایی (فیلوژنی).....	۱۶۶
بررسی اجساد و کشف جرم از طریق گیاهان.....	۱۶۸
آیا می‌توان از روی گیاهان اطراف اجساد به نوع مرگ و زمان آن پی برد.....	۱۶۸
جمع‌آوری و نگهداری شواهد گیاهی.....	۱۶۸
مهم‌ترین زیرشاخه‌های گیاه‌شناسی جنایی.....	۱۷۱
اکولوژی و لیمنولوژی و ارتباط آن‌ها با مسایل جنایی.....	۱۷۲
بهره‌گیری از گرده‌شناسی گیاهی در پرونده‌های جنایی.....	۳۷۱
بررسی آناتومی گیاهان موجود در صحنه‌ی جرم، یک ابزار کمک‌کننده به حل پرونده‌های جنایی.....	۱۷۵
گیاه‌شناسی جنایی پیشرفته.....	۱۷۸
گیاه‌شناسی جنایی به عنوان بخشی از قضاوت.....	۱۸۰
فصل نهم.....	۱۸۵
کشف جرم از طریق بررسی دست‌نوشته‌ها، اسناد و مدارک.....	۱۸۵
دست‌نوشته‌ها و اسناد و مدارک.....	۱۸۵
وظیفه یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم در برخورد با اسناد و دست‌نوشته‌های موجود در صحنه.....	۱۸۷
وظیفه یک مامور بررسی صحنه‌ی جرم در خصوص اسناد سوخته شده.....	۱۸۸
روش عکس‌برداری از دست‌نوشته‌ها و اسناد کشف‌شده در صحنه‌ی جرم.....	۱۸۹
بررسی دست‌نوشته‌های پنهان.....	۱۹۰

دسته‌بندی اسناد و دست‌نوشته‌ها.....	۱۹۲
خطوط و امضاءهای استکتابی.....	۱۹۲
خطوط و امضاءهای متعارفی و مسلم‌الصدور.....	۱۹۵
بررسی جعل اسناد.....	۱۹۶
انواع جعل اسناد.....	۱۹۷
روش‌های کشف اصالت یا جعلی بودن اسناد جرم.....	۱۹۷
روش فیزیکی کشف اصالت یا جعلیت اسناد جرم جعل.....	۱۹۸
بکارگیری روش‌های شیمیایی جهت کشف اصالت یا جعلی بودن اسناد جرم.....	۱۹۹
روش‌های مقایسه‌ای مورد استفاده به منظور کشف اصالت یا جعلیت اسناد جرم جعل...۲۰۰	۲۰۰
به‌کارگیری روش خطوط و امضاءهای استکتابی.....	۱۰۲
روش خطوط و امضاءهای متعارف و مسلم‌الصدور.....	۲۰۲
راه‌های تشخیص الحاق در متن اسناد.....	۲۰۴
راه‌های تشخیص امحاء (محو کردن) در متن سند.....	۲۰۵
تعیین قدمت دست‌نوشته‌ها.....	۲۰۵
گرافولوژی.....	۲۰۶
استفاده از فناوری نانو در بررسی اسناد.....	۲۰۶
ممانعت از جعل.....	۲۰۶
فصل دهم.....	۲۰۹
بیومتریک و نقش آن در پلیس علمی.....	۲۰۹
بیومتریک و نقش آن در پلیس علمی.....	۲۰۹
بیومتریک را می‌توان در دو حوزه مجزا استفاده نمود.....	۲۱۲
تقسیم‌بندی یک سیستم بیومتریک.....	۲۱۲
خصوصیات صفاتی که به‌عنوان فاکتورهای بیومتریک انتخاب می‌شوند.....	۲۱۳
سیستم‌های بیومتریک مرکب یا چندگانه.....	۲۱۴
صفاتی که می‌توانند به‌عنوان پارامترهای بیومتریکی در احراز هویت مورد استفاده قرار	
گیرند.....	۲۱۵

بیومتریک‌های فیزیولوژیک.....	۲۱۵
اثر انگشت.....	۲۱۵
در تشخیص اثر انگشت دو روش عمده وجود دارد.....	۲۱۷
مراحل پردازش تصویر در شناسایی بر اساس اثر انگشت.....	۲۱۷
سنسورهای مورد استفاده برای شناسایی اثر انگشت.....	۲۱۸
مزایای سیستم‌های بیومتریک شناسایی اثر انگشت.....	۲۲۰
سیستم شناسایی بیومتریکی بر اساس عنبیه.....	۲۲۰
.....	۲۲۱
طراحی سیستم‌های بیومتریکی بر اساس شبکه.....	۲۲۱
از گوش به دو شکل برای تشخیص هویت استفاده می‌شود.....	۲۲۴
شکل هندسی دست و انگشت‌ها و سیستم بیومتریک.....	۲۲۵
.....	۲۲۶
طراحی سیستم بیومتریک بر اساس ژنومتری دست.....	۲۲۶
به‌کارگیری شکل رگ‌ها در سیستم‌های بیومتریک.....	۲۲۷
طراحی سیستم‌های بیومتریک بر اساس تشخیص چهره.....	۲۳۰
از چهره به چندین نحو مختلف به منظور بیومتریک استفاده می‌شود.....	۲۳۱
ناخن و سیستم‌های بیومتریک.....	۲۳۴
طیف الکترو مغناطیسی پوست و سیستم‌های بیومتریک.....	۲۳۴
بیومتریک‌های رفتاری.....	۲۳۵
صدا.....	۲۳۵
دست خط و امضاء.....	۲۳۸
دست خط.....	۲۳۸
امضاء.....	۲۴۰
چگونگی تایپ با کیبورد و به‌کارگیری آن در سیستم‌های بیومتریک.....	۲۴۱
طراحی سیستم‌های بیومتریک بر اساس طرز حرکت.....	۳۴۲
DNA و به‌کارگیری آن در سیستم‌های بیومتریک.....	۲۴۵

نمایشگر دمای نقاط بدن	۲۴۶
روش‌های دیگری که امکان استفاده از آن‌ها در سیستم‌های بیومتریک وجود دارد.....	۲۴۶
مزایای کارت شناسایی بیومتریک	۲۴۸
مراحل ایجاد یک کارت شناسایی بیومتریک	۲۴۹
مراحل بررسی یک کارت بیومتریک.....	۲۴۹
کاربردهای بیومتریک در ایجاد امنیت.....	۲۴۹
شناسایی مجرمان	۲۴۹
دسترسی به رایانه‌های شخصی / شبکه.....	۲۵۰
دسترسی فیزیکی - زمانی (حضور و غیاب).....	۱۵۲
شناسایی شهروندان	۲۵۱
نظارت	۲۵۱
مزایا و معایب سیستم‌های بیومتریک در تامین امنیت	۲۵۲
مزایا.....	۲۵۲
افزایش ایمنی.....	۲۵۲
افزایش راحتی	۲۵۲
جلوگیری از تقلب.....	۲۵۳
تشخیص مظنونین.....	۲۵۳
معایب.....	۲۵۳
فصل یازدهم.....	۲۵۵
عنابه و احراز هویت	۲۵۵
اهمیت استفاده از عنابه در سیستم‌های بیومتریک.....	۲۵۵
ضرورت استفاده از سیستم عنابه برای تشخیص هویت.....	۲۵۶
کارکردهای مختلف سیستم‌های تشخیص عنابه.....	۲۵۸
شناسایی مجرمین از طریق عنابه چشم	۲۵۸
ساختار فیزیولوژیک عنابه	۲۵۹
چالش‌های موجود در سیستم تشخیص خودکار عنابه	۲۶۲

۱۴ □ پزشکی قانونی و پلیس علمی در تحقیقات جنایی و کشف علمی جرایم از دیدگاه حقوقی

۲۶۳	اطمینان از واقعی بودن عنبیه
۲۶۵	مراحل احراز هویت از طریق عنبیه
۲۶۵	تهیه تصویر.....
۲۶۶	جلوه دادن تصویر
۲۶۶	پیش پردازش تصویر
۲۶۷	محلی سازی تصویر.....
۲۶۷	نرمال سازی تصویر
۲۶۷	استخراج ویژگی ها
۲۶۸	ساخت الگو
۲۶۸	مقایسه
۲۷۳	منابع